

Oslo, 12.03.12

Klima- og forurensningsdirektoratet

Sendt inn elektronisk via klif.no

Høringsuttalelse drift av kobbergruve i Kvalsund

Viser til informasjon om høringsrunde på sak drift av kobbergruve i Kvalsund, Finnmark (2010/397) på klif.no. Naturvernforbundet vil med dette avgi sine kommentarer til søknaden. Vi viser til tidligere engasjement i saken, blant annet Naturvernforbundet i Finnmark sin høringsuttalelse på reguleringsplanen 15. september 2011.

Søknaden

Nussir søker om tillatelse til drift av kobbergruve i Kvalsund. Uttaket vil gi en tilsvarende produksjon på 25-50.000 tonn kobberkonsentrat per år. Mineralholdige avgangsmasser fra oppredningsprosessen (ca 2.800, økende til ca 5.500 tonn /dag) planlegges lagt i et kontrollert sjødeponi i Repparfjorden. Avgangen vil innholde rester av flotasjonskemikalier.

Oppsummerende konklusjon

Naturvernforbundet mener at Klif må avslå søknaden om sjødeponi i Repparfjorden. Et sjødeponi vil få uakseptable konsekvenser for livet i fjorden og bør derfor ikke tillates ved vurdering etter naturmangfoldloven §4, 9 og 12. Norge er i dag et av få land som i praksis tillater bruk av sjødeponi. Naturvernforbundet mener Norge bør gå bort fra bruken av sjødeponi og i stedet velge andre løsninger for gruveavfall, og legge særlig vekt på å pålegge aktørene reelle avfallsreducerende tiltak, inkludert driftsformer som gjør det mulig med tilbakefylling.

Ny gruvedrift

Norge har et stort uttak av stein og grus til innenlands bruk og for eksport, men det har vært et relativt lite uttak av mineral og metall de siste 20 åra. Nærings- og handelsdepartementet satser på at bergverk skal bli ei vekstnæring, og har bevilget midler til leting etter nye ressurser. Vi har derfor en historisk sjanse til å lære av historien og sette en ny og bedre standard når det nå er sterkt voksende interesse for å starte ny drift på industrimineral og malmer. Norge må sette krav som er minst like strenge som de beste miljøkravene ellers i verden, både i enkeltsaker som denne og i den kommende mineralstrategien. For flere av de aktuelle gruveprosjektene har selskapene søkt om konsesjon til utslipp til sjøen av store mengder overskuddsmasser fra uttak av industrimineral og malm. Naturvernforbundet er ikke motstandere av gruveindustri, men mener at sjødeponi ikke kan tillates.

Generelt om Nussir ASAs søknad

Naturvernforbundet mener at det er mangler i søknaden og grunnlagsmaterialet fra Nussir. Det mest alvorlige er at andre løsninger enn sjødeponi er mangelfullt utredet (se under).

I tillegg reagerer vi på flere formuleringer som tyder på at søknaden ikke er godt nok gjennomarbeidet og at alle sider ved prosjektet ikke er ferdig planlagt. For eksempel gjelder dette:

- s. 24 om sjødeponi. "Arbeidet er inne i en detaljplanleggingsfase. Det arbeides med optimalisering av den tekniske løsningen for avgangstransporten fra oppredningsverket til deponeringspunktet. Hydraulisk dimensjonering er under arbeid." Dette burde vært klart til søknaden, slik at høringsinstanser og beslutningstakere kan vurdere dette.
- s. 26: "areal for mellomlagring av gråberg er tenkt plassert i området ved Geresjohka". Dette er et viktig moment og plassering av deponiet burde vært klargjort i søknaden.
- På s. 19 og s. 17, om viktige forhold som ventilasjonssystem i gruven og stabilitetsvurderinger, gjøres det klart at dette ikke er planlagt enda, og framdriften er kun beskrevet ved at to personer skal bidra. (professor emeritus Tom Myran og Professor emeritus Arne Myrvang).

Sjødeponi

Konsekvensene som er beskrevet for naturmangfoldet ved et sjødeponi er uakseptable. Naturvernforbundet ser med stor bekymring på utsiktene for en rekke fiskearter og annen flora og fauna dersom sjødeponiet blir gjennomført, både fra giftige stoffer og partikler. Vi gjentar ikke alle de negative konsekvensene her. Vi deler Havforskningsinstituttets vurdering fra høringen på reguleringsplanen av at konsekvensutredningen viser at et sjødeponi vil representere en alvorlig forurensning av fjorden, men at utredningen samtidig nedskriver verdien av den marine naturen. Vi vil også påpeke at Fiskarlaget i sin uttalelse sier at "Det omsøkte tiltaket vil etter vår oppfatning derfor få svært stor negativ effekt for marint miljø, villfisk og fiskerier og medføre et av de mest problematiske utslipp til sjø i Norge i nyere tid."

Det foreslåtte deponiet i Repparfjorden er et deponi på grunt vann i et biologisk aktivt område. I en rekke andre land ville dette blitt sett på som utelukket for sjødeponi. Klif bør også ta med i sin vurdering at fjord nå står på den norske rødlista over naturtyper. Kunnskapen om fjordenes tilstand og hvordan ulike tiltak påvirker dem er foreløpig dårlig, og det bør derfor ikke tillates tiltak slik som dette sjødeponiet, der konsekvensene for livet i fjorden sannsynligvis vil bli svært store. Vi vil også vise til at tidligere gruveutslipp til Repparfjorden fikk alvorlige konsekvenser for livet i fjorden.

Tabell 17 (s 43) i "Konsekvensutredning for fisk og fiskeri i Repparfjorden" viser at konsekvensene for fisk og fiskeri er mer alvorlige ved sjødeponi enn ved landdeponi. Særlig vil gytefelt bli negativt berørt. Det er bekymringsverdig at Havforskningsinstituttet i sin høringsuttalelse til reguleringsplanen (des 2011) i tillegg påpeker at flere gyteområder ikke er verifisert og at konsekvensene for de mest sårbare livsstadiene som egg, larver og yngel av gruefalllets finfraksjon ikke er kjent. I tillegg kommenterer de flere andre mangler i utredningene for fisk.

Tabell 37 i "Konsekvenser for det marine miljøet i Repparfjorden ved etablering av sjø eller landdeponi for gruveavgang fra Nussir og Ulveryggen" viser at et sjødeponi også vil gi store negative konsekvenser for bløtbunnsfaunaen.

Repparfjorden er utnevnt som nasjonal laksefjord med Repparfjordelva som nasjonal lakseelv og et sjødeponi kan gi store konsekvenser for villaksen. Naturvernforbundet viser til felles uttalelse om laks i samarbeid med Norske Lakseelver.

Konsentrasjonen i avgangen fra Nussir ligger i tilstandsklasse V, ”svært dårlig/ omfattende akuttoksiske effekter” for kobber, tilstandsklasse IV, ”dårlig” for nikkel og tilstandsklasse III, ”moderat” for krom. Denne klassifiseringen gjelder masse som sjødeponi. Man vil også kunne få samvirkninger mellom de ulike forurensningene som kan øke giftvirkningen ytterligere. Det vil si at det i andre sammenhenger vil bli satt i verk tiltak for opprydning dersom man fant et deponi med tilsvarende innhold som avgangen fra Nussir. Staten har bevilget store summer for å rydde opp i deponi av denne typen i andre fjorder. Naturmangfoldloven og Vannforskriften stiller krav om å vurdere miljøforsvarlige teknikker som miljømessig er vesentlig bedre. Mens gruvedrifta ved Repparfjorden har begrenset levetid, vil fiskeriene og mat fra sjøen dekke evighetens perspektiv og behov.

Behov for nye vurderingene av innholdet i avgangen

Analyserapporten ”Fysiske og kjemiske egenskaper til flotasjonsavgang fra Nussir og Ulveryggen forekomstene” nevner ikke spørsmålet om svovelkis eller andre sulfider i avgangen, mens Malmdatabasen ved NGU¹ nevner at det er sulfider i malmforekomsten ved Repparfjorden. Her trengs det nærmere vurderinger av hva som skjer med sulfidmineralene ved oppredningen. Vil sulfidmineralene følge avgangen til eventuelt sjødeponi? Vi vil peke på at utredningen fra Klif i 2010, ”Bergverk og avgangsdeponering: Status, miljøutfordringer og kunnskapsbehov” sier at en av forutsetningene for å kunne tillate sjødeponi av avgang er at det er lite innhold av sulfider og tungmetaller i avgangen. Vi vet allerede at det vil være betydelige mengder tungmetaller i avgangen, men vil det også være vesentlige mengder av sulfider?

Internasjonalt syn på sjødeponi

Internasjonalt har en de siste 10 åra hatt et sterkt og voksende fokus på bærekraftig bergverksdrift, og flere land har sett nye standarder og krav på grunnlag av internasjonal forskning og fokus på biologisk mangfold. Dette gjeld spesielt for deponering av overskuddsmasse på grunt og djupt vatn langs kysten, noe som i praksis har blitt forbudt i flere store gruveland som Australia, USA, Canada og Kina. Sterkt pressa av en brei internasjonal opinion har en internasjonal gruvegigant erklært stans i bruk av sjødeponi og FNs miljøprogram UNEP har tatt initiativ til at Londonkonvensjonen mot forurensning av havet skal bli utvida til også å omfatte utslipp av overskuddsmasse frå gruver langs kysten.

Verdensbanken har etablert et miljørammeverk for engasjement i gruvedrift², som er strengt når det gjelder sjødeponi av gruveavgang. Grunne deponi (ned til 300-400 m) blir sett på som uakseptabel industripraksis, mens dype deponi kan tillates som siste utveg i jordskjelvutsatte steder og steder med stor flomrisiko etc. I slike tilfelle er det et strengt regelverk med krav til uavhengig utredning etc. Det planlagte deponiet i Repparfjord vil få karakteren ”Uakseptabel industripraksis” i følge Verdensbankens miljøregelverk for gruveindustri.

¹ http://aps.ngu.no/pls/oradb/minres_deposit_fakta.Main?p_objid=18075&p_spraak=N

² IFC/World Bank Group 2007: Environmental, Health, and Safety Guidelines MINING

[http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/gui_EHSGuidelines2007_Mining/\\$FILE/Final+-+Mining.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/gui_EHSGuidelines2007_Mining/$FILE/Final+-+Mining.pdf)

Landdeponi

Naturvernforbundet mener at landdeponi kan brukes i noen saker der det er behov for deponering av gruveavfall, men dette må skje med høye miljøkrav, god kunnskap og først etter at man har brukt alle tilgjengelige grep for å minimere avfallsmengden og fylle tilbake i gruen ved hjelp av en seksjonering.

Dessverre er det en rekke sider ved landdeponi som ikke er utredet for Nussirs prosjekt. I delutredningen om landdeponi fra NIVA står det (s. 4) at de forholdene som er undersøkt, forhold som har betydning for vannkvalitet i avrenningsvann og berørte vassdrag, bare er ”en liten del av en rekke konsekvensforhold som et landdeponi berører.”. I konsekvensutredningen for landskap, friluftsliv og biologisk mangfold på land og i ferskvann (Sweco) står det at det i ”utredningsprosessen har det kommet sterke signaler om at landdeponiene neppe vil kunne realiseres på bakgrunn av store konflikter med spesielt reindriftsnæringen og økonomiske hensyn. Av hensyn til framdrift har det derfor blitt besluttet at man avventer en eventuell befarings av fugleområder i områdene for landdeponi. Dersom det likevel skulle bli aktuelt med realisering av dette, anbefales det at det gjennomføres en slik fuglekartlegging før endelig beslutning tas.”

Disse manglene gjør det vanskelig å vurdere et mulig landdeponi, og det er beklagelig at det har blitt konkludert tidlig i prosessen uten at de ulike alternativene og deres konsekvenser faktisk er satt opp mot hverandre.

Alternativ til sjødeponi og landdeponi – avfallsminimering og redeponering

Vi viser til EUs mineralavfallsdirektiv, som også er gjeldende for Norge. Pkt 3 i innledningen til direktivet sier: ”nyttiggjørelse og navnlig genanvendelse bør foretrekkes, at mengden av affald til bortskaffelse bør minimeres”. Pkt 13 i innledningen sier videre: ”Medlemsstatene bør sikre, at driftsherrer i utvinningsindustrien udabeider passende affaldshåndteringsplaner for forebygging eller minimering, behandling, nyttiggjørelse og bortskaffelse av utvinningsaffald. Disse planer bør utformes på en sådan måte, at de sikrer passende planlægning af affaldshåndteringen med henblik på minimering af affaldsproduktionen og affaldets skadevirkninger og fremme af nyttiggjørelse af affaldet.

I artikkel 5 om avfallshåndteringsplan er dette konkretisert, og det står blant annet:

2. Affaldshåndteringsplanen har følgende formål:

a) at forhindre eller begrense affaldsproduktionen og dens skadevirkninger, især ved, at der tages hensyn til:

iii) redeponering av utvinningsaffaldet i det tomme brud etter utvinning av mineralet, for så vidt som det er teknisk og økonomisk mulig og miljømæssigt forsvarlig i overensstemmelse med gjeldende EF-miljønormer sam de relevante krav i dette direktiv

b) at fremme nyttiggjørelse av utvinningsaffald ved genanvendelse, genbrug eller udnyttelse, hvis dette kan gøres miljømæssigt forsvarlig i overensstemmelse med gjeldende EF-miljønormer sam de relevante krav i dette direktiv

Det må utredes alternativer til sjødeponi og landdeponi:

- Alternativ bruk av avgangen for å redusere avfallsmengden
- Redeponering av avfallet i gruva

Dersom vesentlige deler av avgangen blir brukt til andre formål og man seksjonerer gruva og etablerer er mellomlager før tilbakefylling, kan det være mulig å unngå ytre deponi på land eller i sjø. Bergfald-utredningen sier at det kan være mulig å ta ut flere stoffer (fosfor og kalium til gjødning) og bruke avgang til asfaltproduksjon og betongproduksjon. Sintef-utredningen forteller i tillegg om at ”avgangene er velegnet til både til mursteinsteinsprodukter og fliser, ulike typer glassfliser og glasskeramiske fliser og til isolerende steinull”. Sintef peker også på ”det (er) en fordel at avgangsdeponiene er lett tilgjengelige og at det finnes gode muligheter for sjøtransport.” Dersom avgangen blir dumpet i Repparfjorden, er den tapt for alltid, men dersom den blir lagt som deponi gjennom tilbakefylling i gruva, så er dette store verdier som det er viktig å ta vare på. Vi vil også peke på forslaget fra ordføreren i Hammerfest om å bruke sju år av avgangen fra Nussir til å utvide Hammerfest flyplass. Det bør bli utredet om dette er miljøforsvarlig og teknisk mulig.

Med dette utgangspunktet mener vi at Nussir ikke har oppfylt kravet til utredning om alternativ til sjødeponi og landdeponi. Det vil for eksempel være mulig å bruke de gamle dagbruddene til mellomlager av avgang før tilbakefylling. Vi vil spesielt peke på at eventuell bruk av avgang og gråberg til utvidelse av Hammerfest flyplass, vil redusere avfallsmengden så mye at det vil være mulig å få plass til resten av avgangen som tilbakefylling i gruva dersom drifta blir planlagt for tilbakefylling. Det blir da verken behov for midlertidig eller varig landdeponi. Vi vil igjen peke på at slike spørsmål må bli utredet før sluttbehandling av søknaden.

Renseanlegg

Ved all gruvedrift, ikke minst ved metallgruver, er det stor risiko for avrenning med innhold av tungmetall, som kan påvirke både grunnvann og resipient. Vi kan ikke se at søknaden inneholder opplysninger om renseanlegg eller hvordan man skal sikre at overflatevann og grunnvann ikke blir skadelidende.

Vilkår ved avsluttet utvinning

Det bør settes ufravikelig krav om oppbygging av fond for opprydding etter avslutta utvinning. Hovedprinsippet er at sår i naturen skal fjernes og at området blir restaurert til god tilstand gjennom tilbakefylling, gradvis i driftsperioden og fullstendig ved driftsperiodens slutt. Området skal være trygt å bruke til bygging, der det er aktuelt, eller som gjenvunne natur der det er aktuelt. Dette gjelder også kvaliteten på vannforekomster, både overflate og grunnvann. Bergverksdrift skal ikke gi grunnlag for klassifisering av vassforekomst som ”Sterkt modifisert” i følge ”Vannforskrifta”.

Vi vil også be om at det blir stilt økonomiske garanti for all restaurering av området og for opprydding/ tiltak i deponi dersom noe skulle gå galt, uansett om massene blir karakteriserte som inerte eller ikke.

Konklusjon

Klif bør ikke gi tillatelse til tiltaket som er omsøkt. Grunnlagsmaterialet for søknaden fra Nussir viser at det ikke kan anlegges et sjødeponi for gruvemassene uten at det gir alvorlige og uakseptable skadevirkninger for naturen. Vi mener at tiltaket strider mot bestemmelser i naturmangfoldloven, Norges internasjonale forpliktelser gjennom konvensjonen om biologisk mangfold og vedtakene fra partsmøtet i Nagoya i 2012 samt intensjonene bak opprettelsen av nasjonale laksefjorder.

Naturvernforbundet mener at Klif må be Nussir komme tilbake med en ny søknad uten sjødeponi, og som inneholder mer konkrete planer for større grad av tilbakefylling og alternativ bruk av massene, og et bedre utredet landdeponi dersom det er behov for dette til mellomlagring eller deponi.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Lars Haltbrekken". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

Lars Haltbrekken
Leder
Naturvernforbundet

Lene Liebe (sign.)
Fagrådgiver
Naturvernforbundet